

Kritik mot Utvecklingsnämnden i Helsingborgs kommun för att en 18-årig flickas sekretesskyddade namn röjts

Beslutet i korthet: En 18-årig flicka som var placerad i familjehem genom ett beslut av Socialnämnden i Helsingborgs kommun beviljades sekretessmarkering för sina personuppgifter och därefter namnbyte. Omständigheterna var sådana att sekretess gällde för personuppgifterna. Flickans mor hade försörjningsstöd via en förvaltning under en annan nämnd i kommunen, utvecklingsnämnden. Den förvaltningen skickade vid två tillfällen beräkningar om försörjningsstöd till modern, i vilka flickans nya namn framgick.

En sekretessmarkering i folkbokföringsregistret aviseras till alla myndigheter som begär in uppgifter från registret. Den förvaltning som handlade ärendet om försörjningsstöd använde ett verksamhetssystem där det inte tydligt framgick om det fanns någon sekretessmarkering för den enskildes personuppgifter. I beslutet uttalar JO att det är mycket allvarligt att en myndighet som i sitt dagliga arbete hanterar en mängd sekretessbelagda personuppgifter inte har ett verksamhetssystem som i det hänseendet är säkert. Bristerna i systemet måste anses ha lett till att namnuppgiften röjdes. För detta förtjänar utvecklingsnämnden kritik.

Bakgrund

AA, född 1994, omhändertogs den 26 april 2012 med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, efter ett beslut av Socialnämnden i Helsingborgs kommun. Hon placerades i ett familjehem. Under sommaren 2012 ansökte AA om sekretessmarkering och kvarskrivning samt om namnbyte. Sekretessmarkering och kvarskrivning beviljades av Skatteverket den 26 juni 2012, och namnbyte beviljades av Patent- och registreringsverket den 11 september 2012.

AA:s mor hade försörjningsstöd via Utredningscentrum, som är en förvaltning under Utvecklingsnämnden i Helsingborgs kommun. Utredningscentrum skickade den 20 september respektive den 20 oktober 2012 beräkningar om försörjningsstöd till modern. I beräkningarna framgick AA:s nya namn.

Anmälan

Jur.kand. BB framförde, för AA:s räkning, i en anmälan till JO klagomål mot Utvecklingsnämnden i Helsingborgs kommun för att AA:s sekretesskyddade nya namn hade röjts.

BB anförde i huvudsak följande. I maj 2012 valde AA att lämna sin familj på grund av en hedersproblematik som hade präglat hennes tillvaro, med hot och våld från familjemedlemmar. Via skolan gjorde AA en anmälan till socialförvaltningen, som i sin tur gjorde en polisanmälan. AA omhändertogs med stöd av LVU och placerades i ett jourhem och så småningom i ett familjehem. På grund av den allvarliga hotbilden fick AA:s familj inte under några omständigheter veta var hon befann sig. AA ansökte om och beviljades sekretessmarkering för sina personuppgifter och bytte därefter namn. Trots att det tydligt bör ha framgått att AA:s nya namn var sekretesskyddat skickade den handläggare som handlade moderns försörjningsstödsärende ut flera brev till modern där det nya namnet angavs. För AA har detta fått förödande konsekvenser. Hennes identitet har röjts och hon svävar i livsfara. AA måste därför byta namn igen, vilket medför stora olägenheter.

Utredning

Journaler begärdes in från Utredningscentrum och socialförvaltningen. Ärendet remitterades till Utvecklingsnämnden och Socialnämnden i Helsingborgs kommun.

Utvecklingsnämnden anförde i remissvaret följande.

Organisation

Socialtjänsten i Helsingborgs stad är uppdelad på tre nämnder/förvaltningar. De som berörs av detta ärende är följande: Utvecklingsnämnden och dess förvaltning som ansvarar bl.a. för handläggning av försörjningsstöd och Socialnämnden och dess förvaltning som ansvarar bl.a. för stöd och utredning av barn och ungas uppväxtförhållanden.

Beskrivning av handläggningen

AA:s mamma uppbär sedan 2007 försörjningsstöd via Utredningscentrum, Utvecklingsnämndens förvaltning. AA har ingått som barn i hushållet.

Handläggare CC fick i början av maj månad 2012 information av mamman om att dottern rymt hemifrån och att socialförvaltningen var inkopplad. Av den anledningen kontaktades mamman per telefon 120527 av handläggaren för att få information om vem de har kontakt med på socialförvaltningen. Vid detta tillfälle var socialförvaltningens handläggare hemma hos mamman och de båda handläggarna pratade med varandra. CC fick då information om att dottern var placerad men att socialförvaltningen inte kunde uppge var hon var placerad. CC bad om att bli kontaktad av socialförvaltningen när dottern skulle flytta hem igen.

Den 6 september 2012 talade CC med mamman i telefon och fick då information om att AA sovit hemma en natt 14 dagar tidigare men att hon efter detta återigen försvunnit hemifrån. CC uppger att hon inte känt till att det fanns en hotbild mot dottern.

Mot bakgrund av ovanstående väljer handläggaren att låta dottern fortsatt ingå i ärendet, men ej omfattas av beräkningsunderlaget vid normberäkning. Beräkningsunderlag och biståndsbeslut delges klienten månadsvis.

Förvaltningens datasystem, VIVA, uppdateras automatiskt vid förändringar via folkbokföringen och eftersom dottern fortsatt ingår i ärendet har hennes namnbyte framgått i moderns ärende och i den beräkningsbild som skickas hem till modern månadsvis. När förändring sker visas detta via en dialogruta i datasystemet. Ingen markering finns i dialogrutan om att det nya namnet har ett sekretesskydd knutet till sig.

Bedömning av handläggningen

Ärendet har genom en rapport enligt 14 kap. 6 § SoL samt 24 e § LSS behandlats som ett lex Sarah ärende och anmälts till Socialstyrelsen som ett allvarligt missförhållande.

Vår bedömning är att den personal som handlagt ärendet har adekvat utbildning och erfarenhet för att arbeta med försörjningsstöd.

Brister i datasystemet har visat sig eftersom viktig information såsom sekretesskydd, flyttning av adress samt särskild postadress ej har framkommit. Inte förrän namnbyte sker 120911 visas information om detta i datasystemet. Av informationen framgår det nytt namn och adresskydd, det framgår dock ej att det nya namnet är sekretesskyddat. Trots att datasystemet har dessa brister borde handläggaren reagerat på att nytt namn tillkommit i ärendet.

Socialförvaltningen är den förvaltning som ansvarar för dotterns skyddsbehov. Utvecklingsnämndens förvaltning hade behövt få information från socialförvaltningen om allvaret i ärendet för att undvika den uppkomna situationen. Tydligare rutiner för kommunikation i denna form av ärende bör därför upprättas förvaltningarna emellan.

Åtgärder som vidtagits/kommer vidtas

- AA är fr.o.m. beräkningsperiod 121125 helt borttagen från mammans ärende
- Endast ordinarie handläggare får framöver ta bort informationsrutan som visas i ärendet vid ändrade personuppgifter
- Leverantören av verksamhetens IT system skall omgående säkra upp de brister i datasystemet som upptäckts
- Översyn av handläggningen avseende denna form av ärende kommer skyndsamt göras inom verksamheten

Socialnämnden i Helsingborgs kommun anförde i sitt remissvar i huvudsak följande.

Beskrivning av handläggningen

AA blev 2012-04-26 omedelbart omhändertagen jml 6 § LVU och placerad i jourhem jml 11 § LVU utifrån att hon var i behov av skydd då hon blivit utsatt för allvarliga hot och våld från sin familj. Beslut fattades även om att hennes vistelseadress skulle hemlighållas jml 14 § LVU.

- - -

Vid ett av socialsekreterarna DD och EE hembesök hos modern under utredningstiden, 2012-05-29, ringde moderns handläggare CC från Utvecklingsnämnden, som handlägger moderns försörjningsstöd. Efter att CC talat med modern bad hon om att få tala med någon av socialsekreterarna. I telefonsamtalet bekräftar socialsekreterare DD för CC att AA är placerad utanför hemmet och att det är oklart när och om hon återvänder. Av socialsekreterare DD journalanteckning framgår följande: "Talar även med CCi telefon som berättar att D kommer att tas ur beräkningen så länge hon inte bor i hemmet. Om/när hon återvänder ska mamman eller vi från soc.tjänsten meddela CC."

2012-06-07 ansökte socialtjänsten hos Förvaltningsrätten i Malmö om att AA skulle beredas fortsatt vård jml 2 § LVU. Utifrån att AA fyllde 18 år 2012-06-10 upphörde vården jml LVU och istället var AA fortsatt placerad i ett familjehem jml 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen. AA var tydlig med att hon efter myndighetsdagen inte samtyckte till att socialsekreterarna lämnade någon information till modern eller familjen kring hennes situation.

I mitten av juni 2012 ansökte AA utifrån skydd hos Skatteverkets sekretessgrupp om sekretessmarkering och kvarskrivning, vilket omgående beviljades av Skatteverket.

Vid kontakt med Skatteverkets sekretessgrupp fick socialsekreterare information om att information om sekretessmarkeringen tydligt ges till myndigheter i samhället och att det därav inte fanns något behov av att Socialförvaltningen lämnade information till berörda myndigheter. I slutet av juli 2012 ansökte även AA om att byta sitt namn som en ytterligare säkerhetsåtgärd. Det nya namnet började gälla i början av september. Vid kontakt med Skatteverkets sekretessgrupp framgick att trots namnbytet skulle sekretessmarkeringen gälla såsom förut och tydligt finnas hos alla myndigheter.

I augusti 2012 åkte AA på eget bevåg vid ett tillfälle hem till sin familj över en natt. Hennes syfte var inte att flytta tillbaka till hemmet och hon återvände följande dag till familjehemmet.

Handläggare på Utvecklingsnämnden har inte vid något tillfälle (utöver tillfället 2012-05-29 beskrivet ovan) kontaktat Socialförvaltningen för att ställa frågor eller efterfråga information.

Bedömning av handläggningen

Vår bedömning är att vi har handlagt ärendet enligt gängse rutiner.

CC har getts tillfälle att lämna ytterligare synpunkter i ärendet men hon har valt att avstå.

BB yttrade sig över remissvaren och anförde i huvudsak följande. Båda förvaltningarna har gjort fel. Socialförvaltningen borde ha informerat övriga inblandade förvaltningar om allvaret i AA:s situation och om behovet av att hålla alla uppgifter skyddade. Utredningscentrum borde ha granskat ärendet mer noggrant innan man lämnade ut uppgifterna.

JO begärde in Socialstyrelsens beslut den 8 april 2013 (dnr 9.3.6-63555/2012) med anledning av en lex Sarah-anmälan från utvecklingsnämnden.

Bedömning

Folkbokföringsuppgifter, t.ex. personnummer, namn och adress, är normalt offentliga. Sekretess gäller endast om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs (22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). Det som brukar kallas skyddade personuppgifter är egentligen det samlingsnamn som Skatteverket använder för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. Under vissa förutsättningar och efter särskild ansökan till Skatteverket kan en person få sina folkbokföringsuppgifter skyddade genom att en sekretessmarkering förs in i folkbokföringssystemet. Sekretessmarkeringen innebär att det görs en s.k. markering för sekretessprövning i folkbokföringsdata-basen. Det framgår emellertid inte vilken uppgift i folkbokföringen som kan vara känslig. Markeringen innebär inte att det råder sekretess för uppgifterna, utan den ska fungera som en varningssignal så att en noggrann prövning görs innan uppgifterna lämnas ut.

När Skatteverket har beslutat att införa en sekretessmarkering i folkbokföringsregistret aviseras markeringen till de myndigheter som begär in uppgifter från registret. Då har den mottagande myndigheten särskild anledning att göra en skadebedömning i det enskilda fallet innan de sekretessmarkerade uppgifterna

lämnas ut. Myndigheten avgör självständigt om det föreligger sekretess för uppgifterna. I den mån en bestämmelse med starkare sekretess till skydd för en enskilds personliga förhållanden gäller hos myndigheten är det den bestämmelsen som ska tillämpas på uppgifterna (prop. 2005/06:161 s. 55).

Inom socialtjänsten gäller enligt 26 kap. 1 § OSL sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretesskyddet gäller både gentemot enskilda och mot andra myndigheter. Vad som menas med personliga förhållanden bestäms med ledning av vanligt språkbruk. En persons namn och adress är exempel på uppgifter som omfattas av begreppet personliga förhållanden (se Lenberg, Geijer och Tansjö, Offentlighets- och sekretesslagen [1 juli 2013, Zeteo], avsnitt 4.5.2.).

Av utredningen framgår att Skatteverket beviljade sekretessmarkering för AA:s personuppgifter i juni 2012. En sekretessmarkering infördes samtidigt i folkbokföringsdatabasen. AA hade då fyllt 18 år. När namnbytet beviljades i september 2012 kvarstod den tidigare sekretessmarkeringen i folkbokföringen. AA:s förhållanden var sådana att sekretess uppenbart gällde för såväl hennes adressuppgift som hennes nya namn.

Som framkommit ovan bedrivs socialtjänstens verksamhet i Helsingborgs kommun inom olika kommunala nämnder med tillhörande förvaltningar. Varje sådan nämnd är i sekretesshänseende en egen myndighet. I det nu aktuella ärendet berörs två av nämnderna; utvecklingsnämnden, som handlade moderns ärende om försörjningsstöd, och socialnämnden, som handlade AA:s ärende. I det följande kommer jag att uppehålla mig vid respektive nämnds eventuella ansvar för att AA:s nya namn kom att röjas.

Utvecklingsnämnden

I moderns ärende om försörjningsstöd angavs att AA ingick som en medlem i hushållet. Huvudregeln vid beräkningen av försörjningsstöd är att de personer som ingår i en hushållsgemenskap ska ses som en enhet. Som medlemmar i hushållet bör räknas makar, registrerade partner, sambor samt barn och ungdomar under 21 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för. De 18–20-åringar som avses är främst ungdomar som fortfarande går i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning. Föräldrar är underhållsskyldiga för sina barn till dess de fyller 21 år. Underhållsskyldigheten gäller oavsett om den unge bor hemma eller i eget boende och den unge kan betraktas som en del av föräldrarnas hushåll (se Ekonomiskt bistånd, Handbok för socialtjänsten, Socialstyrelsen oktober 2013, s. 50 f.).

När det gäller familjehemsplacerade ungdomar över 18 år måste det bedömas i varje enskilt fall om de ska ingå i föräldrarnas försörjningsstödsärende. I många fall kan dessa ungdomar inte betraktas som en del av föräldrarnas hushåll. De ska då inte ingå i beräkningen av föräldrarnas rätt till försörjningsstöd och därmed inte

heller anges som medlemmar i hushållet i biståndsärendet. Jag har noterat att nämnden numera har den rutinen att ”ett barn omgående ska avslutas i ärendet vid vetskap om att barnet har placerats”.

Inom Utredningscentrum, den förvaltning som handlade ärendet om försörjningsstöd, användes ett verksamhetssystem där det inte tydligt framgick om det fanns någon sekretessmarkering för en enskilds personuppgifter. Det är givetvis mycket allvarligt att en myndighet som i sitt dagliga arbete hanterar en mängd personuppgifter som omfattas av sekretess inte har ett verksamhetssystem som i detta hänseende är säkert. Jag utgår från att handläggaren i försörjningsstödsärendet, om sekretessmarkeringen varit synlig i verksamhetssystemet, hade kontrollerat vad markeringen grundades på och att hon då hade gjort bedömningen att AA:s nya namn inte skulle lämnas ut till modern. Bristerna i verksamhetssystemet måste således anses ha lett till att namnuppgiften röjdes. Utvecklingsnämnden förtjänar kritik för detta. Vad som har kommit fram ger mig däremot inte skäl att kritisera någon enskild handläggare för att AA:s nya namn lämnades ut.

Av Socialstyrelsens beslut den 8 april 2013, med anledning av den lex Sarah-anmälan som nämnden har gjort, framgår att en genomgång av verksamhetssystemet nu har gjorts och att de brister som identifierats i det aktuella avseendet kommer att åtgärdas.

Socialnämnden

Socialnämnden och dess förvaltning har handlagt ärendet som rör AA. Det framgår av utredningen att socialförvaltningen har hjälpt AA att ansöka om sekretessmarkering och namnbyte och alltså väl känt till AA:s behov av skydd. Frågan är om den informationen borde ha förts vidare till utvecklingsnämnden och dess förvaltning. Någon skyldighet för socialnämnden att lämna sådan information finns inte. Av journalanteckningarna i AA:s ärende framgår att de berörda socialsekreterarna funderat över om andra myndigheter borde informeras om sekretessmarkeringen och vad som händer vid ett namnbyte. Förvaltningen har kontaktat Skatteverket som upplyst att alla myndigheter som hämtar uppgifter från folkbokföringsregistret tydligt informeras om sekretessmarkeringar.

Socialnämnden och utvecklingsnämnden hade olika verksamhetssystem. Uppgifter om sekretessmarkering framgick i socialnämndens system. Handläggarna vid socialförvaltningen hade inte anledning att utgå från annat än att detta gällde även utvecklingsnämndens verksamhetssystem. Jag finner därför inte anledning att kritisera socialnämnden för att utvecklingsnämnden (Utredningscentrum) inte informerades.

Med de delvis kritiska uttalanden som gjorts avslutas ärendet.